

Lausunto hallituksen esityksestä laiksi lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuista EU - ETA-valtion ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutuksesta

318/12.00.00.00/2025

Kaupunginhallitus 30.06.2025 § 250

Kiteen kaupungille on saapunut lausuntopyyntö hallituksen esitykseen laiksi lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuista EU- ETA -valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutuksesta. Lausunnon hallituksen esitykseen voi jättää Lausuntopalvelu.fi portaalin kautta.

Lausuntopalvelu.fi portaalissa on lausuntopyyntö jaettu lausunnon kohteena olevan lakiesityksen osalta useisiin eri kohtiin. Lausunnon voi antaa kaikista pyydetyistä kohdista tai vain yhdestä pyydetystä kohdasta.

Valmistelija: sivistysjohtaja Matias Valoaho, puh. 040 105 1137, matias.valoaho@kitee.fi

Esittelijä: kaupunginjohtaja Pekka Hirvonen, puh. 040 105 1001, pekka.hirvonen@kitee.fi

Päätösehdotus

Kiteen kaupunginhallitus antaa seuraavan lausunnon hallituksen esitykseksi laiksi lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuista EU- ETA -valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutuksesta kohtaan, joka koskee lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja. Kiteen kaupungin lausunto koskien lukiokoulutuksen lukukausimaksuja: Kiteelle on jo useamman vuoden ajan saapunut lukio-opiskelijoita EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta. Opiskelijat ovat hakeneet Kiteen lukioon Opintopolku -järjestelmän kautta. EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulleet lukiolaiset ovat rikastuttaneet Kiteen lukion toimintakulttuuria ja antaneet omalla panoksellaan positiivisen lisän koko Kiteen kaupungin kaupunkikuvaan. Kiteen kaupunki on myös panostanut taloudellisesti EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulleiden nuorten kotoutumiseen ja luonut oman, heistä huolehtivan, kotoutumisjärjestelmän. Kiteellä on tiedostettu vastuu tänne saapuvista alaikäisistä opiskelijoista. Lukiokoulutuksen lisäksi Kiteellä opiskelee EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevia nuoria myös muissa koulutusorganisaatioissa.

Ihmiset ovat keskeinen tekijä alueiden elinvoimassa. Alhaisesta syntyvyydestä kärsivillä alueilla jo muutamalla kymmenellä lukiolaisella on vaikutus alueen elinvoimaan. EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta Suomeen lukiokoulutukseen saapuneet nuoret eivät ole oikeutettua yhteiskunnan myöntämiin tukiin. He ovatkin usein merkittävä lisä alueen työmarkkinoilla ja lisäävät sitä kautta alueen taloudellista toimeliaisuutta.

Toteutuessaan hallituksen esitys todennäköisesti vähentää Suomeen EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta saapuvien lukioikäisten nuorten määrää ja tätä kautta laskee lukioden opiskelijamääriä. Hallituksen esityksessä ei ole riittävästi selvitetty pienenevien lukioden vaikutuksia lukioikäisten sivistyksellisiin oikeuksiin. Lukiolaisten määrän pudotessa lukioilla on entistä pienemmät mahdollisuudet järjestää kattavaa ja monipuolista opetustarjontaa. Tämä puolestaan kaventaa monen lukiolaisen jatko-opintomahdollisuuksia. Suomalainen lukiokoulutus ja korkea-aste tarvitsevat lisää nuoria. EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulleiden nuorten vaikutus oman alueen lukiokoulutukseen on kiistatta positiivinen. Pitkällä

aikavälillä myös Suomen alueellisesti jakautunut korkea-asteen oppilaitosverkko hyötyy EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta lukioikäisenä tulleista opiskelijoista.

Suomen kielen oppiminen lukiokoulutuksen edellyttämälle tasolle on vaativa prosessi. Suomen kielen oppiminen on kuitenkin paras keino kotouttaa ulkomaalaistaustaisia henkilöitä Suomeen. EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta Suomeen lukiokoulutukseen tulleiden sijoittumisesta korkea-asteen opintoihin tai sijoittumisesta työelämään on saatavilla hyvin vähän tietoa. Heillä on kuitenkin hyvät sivistykselliset ja kielelliset lähtökohdat jäädä suorittamaan jatko-opintoja Suomeen ja edetä sitä kautta työelämään. Myös osa suomalaisista lukiokoulutuksen suorittaneista nuorista siirtyy jatko-opintoihin ulkomaille ja osa suomalaisista korkea-asteen suorittaneista siirtyy ulkomaille työelämään.

Valtakunnallisesti tarkasteltuna EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta Suomeen lukiokoulutukseen hakeutuvien määrää voidaan pitää melko pienenä. Muutamalla sadalla lukiolaisella ei ole koko miljardin euron lukiorahoituksen kannalta isoa merkitystä. Lisäksi Suomi pystyy jo nyt käytettävissä olevalla lainsäädännöllä rajoittamaan EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta maahan tulevien määrää. Nopean ja vaikutuksiltaan vaikeasti arvioitavan lukuvuosimaksulain sijaan tulisi käyttää muita keinoja hallita EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta Suomeen lukiokoulutukseen hakeutuvien määrää.

On totta, että EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulleet nuoret omalta osalta nostavat lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän pohjana olevia kustannuksia ja tätä kautta nostavat kuntien asukasluvuun perustuvien OKM:n valtionosuusjärjestelmän kautta maksettavia lukiokoulutuksen omarahoitusosuuksia. Valtionosuusjärjestelmässä tasataan kuntien tuloja myös muilla elementeillä. Verotuloista johtuvia eroja tasataan valtakunnan keskiarvon ylittäviltä kunnilta keskiarvon alle jääneille. Yhtä perustellusti voidaan siis väittää, että EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulleet ja matalien verotuottojen alueille sijoittuneet toisen asteen opiskelijat lisäävät opiskelupaikkakuntiensa taloudellista toimeliaisuutta ja sitä kautta tasaavat verotuloja lähemmäs Suomen keskiarvoa. Samalla on hyvä myös todeta, että nuorten saapuessa EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta suorittamaan lukiokoulutusta, heiltä jää valtionosuusjärjestelmän näkökulmasta kalliit varhaiskasvatus- ja perusopetusvuodet väliin. Tästä koituu merkittävä säästö suomalaisille veronmaksajille. Valtionosuusjärjestelmän tarkastelussa ja EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevien lukiolaisten kustannusvaikutuksia tarkasteltaessa on myös huomioitava korkeasti koulutetun väestön keskittyminen tietyille kaupunkiseuduille. Nämä alueet hyötyvät merkittävästi lukiokoulutusjärjestelmän tuloksista. Hallituksen esityksessä on lakiluonnoksen taloudellisia vaikutuksia selvitetty lyhytjänteisesti ja puutteellisesti. Kokonaistarkastelun puuttuessa on pohdittu vain yhtä pientä tekijää valtionosuusjärjestelmässä.

Opiskelijoita välittävien ja kielikoulutuksia järjestävien organisaatioiden mahdolliset väärinkäytökset on otettava vakavasti ja niihin on pystyttävä puuttumaan. Lakien tulee tässä kohdin olla yksiselitteisiä. Vastuuta näiden organisaatioiden toiminnan laillisuusvalvonnasta ei pidä kuitenkaan siirtää yksittäisille lukiokoulutuksen järjestäjille.

Mahdollisiin lukukausimaksuihin liittyvän lainsäädännön tulee olla selkeä ja sen tulee olla tasapuolinen kaikkia opetuksenjärjestäjiä kohtaan.

Kiteen kaupunki näkee EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevissa

opiskelijoissa enemmän mahdollisuuksia kuin uhkia. Lukukausimaksujen periminen näiltä opiskelijoilta todennäköisesti vähentäisi merkittävästi Suomeen lukiokoulutukseen EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta saapuvien määrää. Esitetyllä lainsäädännöllä hyödyt lyhyellä ja pitkällä aikavälillä jäisivät saamatta koko Suomelta.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.